

Synpunkter från Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (FUB)

Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering Ds (2010:20)

Riksförbundet FUB för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning önskar att nedanstående beaktas i samband med HSO:s remisskrivning gällande Ds 2010:20 i syfte att finnas med i förarbeten till den nya diskrimineringslagen gällande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Riksförbundet FUB önskar att det finns en tydlig definition av de funktionshinder som följer av en utvecklingsstörning (begåvningsmässig begränsning) samt tydliga regleringar för vad som gäller beträffande diskriminering för personer med begåvningsmässiga begränsningar.

Då personer med begåvningsmässiga begränsningar inte sällan har kommunikationsproblem är det ytterst viktigt att informationen i omgivningen tolkas på ett för personen förståeligt sätt.

De åtgärder som Riksförbundet FUB önskar bli redovisade i förarbeten handlar om åtgärder för att minska diskriminering till följd av begåvningsmässiga begränsningar hos den enskilde, vilket gäller alla personer med utvecklingsstörning. Det är därmed mycket viktigt att åtgärderna anpassas till personer med lätt, måttlig och svår utvecklingsstörning. De olika graderna kräver olika anpassningar. För personer med lätt till måttlig utvecklingsstörning kan det handla om att informationen är skriven i lättläst form medans personer med svår utvecklingsstörning ställer andra krav som främst handlar om bemötandefrågor.

För personer med utvecklingsstörning, oavsett graden av denna, är framförallt ett gott bemötande nyckelordet för att minska diskriminering bland denna målgrupp. Ett gott såväl skriftligt som muntligt bemötande är viktigt på alla offentliga platser i samhället såsom till exempel museum, affärer, nattklubbar, vårdinrättningar, kommunala färdmedel samt badhus m.m. En person med utvecklingsstörning behöver i regel längre tid för att förstå saker och ställer fler frågor än var som är ”normalt”. Det är därför ytterst relevant att i ett första skede ha till exempel skyltar som är språkligt anpassade i lättläst form för att den enskilde själv ska kunna informera sig utan att alltid behöva fråga och därmed känna sig ”störande”. Alla självbetjänande tekniska lösningar i samhället måste ha bruksanvisningar utformade på lättläst för att personer med utvecklingsstörning inte ska bli diskriminerade vid till exempel biljettköpsautomater eller liknande.

Vidare är det viktigt att personal som möter personer med utvecklingsstörning är väl insatt i vad en utvecklingsstörning innebär, kan förklara saker på ett enkelt och lättbegripligt sätt och framförallt ha tålamod, ett öppet sinne och visa vänlighet samt respekt för alla. Mottot är att ta tillvara alla olikheter istället för att sälla bort människor som faller utanför ”normalitetsramarna”.

Det är inte ovanligt att personer i regel utgår ifrån att en utvecklingsstörning är något som uppenbarligen ”syns” på en person såsom till exempel är fallet gällande personer med Downs syndrom. Faktum är istället att majoriteten av personer med lätt utvecklingsstörning inte alls har något ”avvikande” utseende eller beteende vid första ögonblicket. Personer med utvecklingsstörning har även en tendens att själva vilja ”normalisera” sin framtoning vilket gör att den bemötande personen ännu mindre vet om att den enskilde har en utvecklingsstörning förrän efter en stunds samtal. Tyvärr leder detta ofta till att personal missuppfattar situationen och blir irriterad på personer med begåvningsmässiga

begränsningar. Irritationen leder till ett aggressivt bemötande av personen med utvecklingsstörning som i sin tur känner stort obehag inför situationen och får en törn i sitt självförtroende.

Bemötande kan även handla om information omkring den enskilde som inte förmedlas direkt av en fysisk person. Det kan handla om skyltar som kan vara utformade så att även personer med begåvningsmässiga begränsningar har möjlighet att ta del av kommunikationen.

För personer med utvecklingsstörning är det viktigt att skyltning och meddelanden underlättas i största möjliga mån genom till exempel Pictogrambilder, foton och att det finns alternativ till att trycka på siffror då de enskilde ringer upp en myndighet.

Ett förslag vore att det finns en reglering som stadgar att varje kommun har en skyldighet att se över sin offentliga förslagsvis ”övervakande” servicepersonal, såsom till exempel ordningsvakter, väktare och lokaltrafikspersonal i övrigt. Det kan handla om att alla yrkeskategorier får den kunskap som krävs beträffande utvecklingsstörning och dess konsekvenser. Kunskapen ska sedan resultera i en mer serviceinriktad och flexibel personal gentemot alla i samhället. I de bästa av världar ska alla samhällsmedborgare kunna ta sig från en plats till en annan enligt önskemål och få hjälp med att reda ut problem.

För hyresvärdar är det viktigt att på ett begripligt sätt för personer med utvecklingsstörning informera om vad som ska hända vid till exempel en ombyggnation som gör att fastigheten måste utrymmas. Informationen ska vara muntlig och hyresvärderna ska vara förvissad om att personen har tagit till sig informationen. I annat fall ska denne ha kontaktuppgifter till personens företrädare och informera denne. Avsaknaden av information leder till oro, osäkerhet och i vissa fall panik för den enskilde som inte förstår vad som händer.

Sammanfattningsvis krävs det att personal inom alla kategorier inom de olika samhällsområden som diskrimineringslagen omfattas av får kunskap i vad en utvecklingsstörning innebär samt hur de ska få till ett gott bemötande av dessa personer. Därutöver krävs det att chefer, fastighetsägare och andra beslutsfattare arbetar aktivt med att ta fram och förverkliga planer på hjälpmedel som tillgodoser behovet av ett gott bemötande för personer med utvecklingsstörning.